

Onderwerp: Crisisontwikkelingsmodel A

Datum:

Aan: Begeleiders

Van: Katleen e.a.

Inschatting van spanningen [cliënt] A met suggesties begeleidingsaanpak

In onze afzonderingspedagogiek ten aanzien van cliënten die grensoverschrijdend gedrag (dreigen te) stellen, baseren we ons op de theorie van het crisisontwikkelingsmodel. De basisstelling van dit model is dat een incident of crisis gefaseerd (escalerend) verloopt. Afhankelijk van de fase waarin iemand zich bevindt, zal de hulpverlener specifieke technieken, vaardigheden en/of strategieën moeten hanteren om het conflict of de crisis onder controle te krijgen.

In deze nota vertalen we de inzichten naar de specifieke [situatie van cliënt] A.

Dit document is niet op te vatten als een strikt te volgen handleiding, maar is te begrijpen als een leidraad. Ook je gezond verstand mag je niet vergeten te gebruiken!

Fase 0 - Normaal gedrag –rust – ‘groen licht’

Kenmerken

- A is ontspannen
 - A is eerder stil of maakt zachte geluidjes (stimmen)
 - Geen krabwonden op lichaam of gezicht de wondjes kunnen genezen. A. krabt ze niet steeds open.
 - A heeft een gezonde kleur en rozige lippen. (ziet altijd eerder wit)
 - Blijft zitten in de zetel, blijft nog langer zitten onder dekentje/ kersenpit
 - Ligt ontspannen achterover in bad
 - Lacht en doet deugnietierij (vb. lacht hard als je haar een duw geeft of kriebelt)
 - Staart naar takken van bomen tijdens wandelen/ raapt ze op en gooit ze in de beek en kijkt naar de watercirkels.
 - Staart naar bubbel-unit of naar lavalamp
 - Kijkt ontspannen naar foto's geprojecteerd op TV
 - Eet rustig, eet ook tussendoortjes/gaat zelf op zoek naar iets lekkers in de kast of koelkast of neemt zelf een stuk fruit
 - A geeft zelf aan waar ze zin in heeft (steekt een CD in, bladert door een tijdschrift, speelt met haar lieveheersbeestje, loopt rond met fotokussen,...)
 - Kan 10 a 15 minuten werken aan een taakje of activiteit (vb. kleuren)
 - Laat alles staan/liggen, kan het verdragen als zaken niet op zijn plaats liggen
 - Luistert naar muziek met haar koptelefoon
 - Anouk kan allerlei op de juiste plaats leggen (kan bgl helpen opruimen)
 - A voelt niet zweterig aan thv romp en voeten en ook niet extreem koud thv handen en voeten. Haar lichaamswarmte is mooi gereguleerd.
 - A voelt eerder koud aan, niet zweterig.

- Er is geen aanleiding voor agressie.

Begeleidingsaanpak

(Pedagogisch) handelen volgens de dagelijkse afspraken en rekening houden met haar beperkingen

- **Emotioneel ontwikkelingsniveau (adaptatie fase)**

- Voornamelijk individuele benadering
- Nabijheid
- Prikkel dosering
- Duidelijke structuur en grenzen
- Evenwicht tussen inspanning en ontspanning, kanaliseren van opwinding
 - Wandelen, fietsen, trampoline (**hometrainer in de winter?**), zwemmen/plonsen, paard, ...
(A vindt schommelen niet leuk, schommelstoel met voeten op de grond wel.)
- Emotioneel neutraal

- **autisme of ASS kenmerken**

- Veiligheid en voorspelbaarheid
 - Ondersteunende communicatie: Voorwerpen geven om overgang duidelijk te maken. Badeendje = bad, **pyjama** = slapen, rugzak = naar huis, pyjama/kleding = omkleden, foto = kamermoment, jas=naar buiten gaan/naar kiné gaan, **foto = slapen**
Foto's aanbieden bij zieke collega, verlof collega / medecliënten,... + aan A vertellen wat komt (A begrijpt de inhoud van je boodschap (vb. picto) niet helemaal, maar doordat je haar foto geeft, krijgt ze wel enige verheldering / houvast / geruststelling)
 - Behoud van structuur in de woning: geen zetels of meubels verzetten, voor haar belangrijke voorwerpen behouden (vb. mandje), alles op zijn plaats, geen rommel, extra inkleding en versiering (vB. kerstboom,...) beperken.
 - ADL handelingen in vaste volgorde. Goed aankondigen en uitleggen wat je doet, wanneer je A gaat benaderen. A vindt aanrakingen onaangenaam => zeker goed aankondigen. (Nog draaiboek maken van ADL!!!)
- Structuur en verduidelijking
- Prikkel dosering: kamermomentjes (kaartje aan A geven) voor A kunnen kort zijn (A controleert steeds de klink => deur steeds op slot)
 - als A terugkomt in de woning (voor overgang)
 - op momenten dat anderen gaan toekomen in de woning. Vb. 12 uur,
 - Tafel pas dekken als er gegeten wordt, of als A op de kamer is

Preventieve maatregelen om rust te behouden:

- Processen samen met haar doen vb. kledij kopen, kamer opruimen, iets verhuizen, iets wegdoen ... Uitleggen wat je doet, ook al begrijpt ze dat niet allemaal.
- Oog hebben voor dingen die stress geven
- Ontspannende activiteiten:
 - In de zetel zitten met dekentje en kersenpit op schoot is aangenaam, geeft rust. A knijpt in het kersenpitkussen als afleiding. Kersenpit mag warm gemaakt worden als A niet gespannen / zweterig is.
 - Buiten zitten in de rode zetel, rug naar de zon, hoofd onder parasol bij felle zon, zetel zetten zodat ze overzicht heeft (rechts naar woning kijken, links naar bos)
 - Haar Foto's kijken op TV of PC
 - Voel-materialen aanbieden, regelmatig afwisselen in materialen/ de voelzakjes
 - Koptelefoon aanbieden met relaxatiemuziek
 - Een warm bad met evt muziek en haar muziekkraak
 - Eten (fruit, rozijntjes, noten, ...)

Fase 1 - Toegenomen spanning, angst + (extra alert)

Mogelijke kenmerken

- Veranderingen in het 'normaal' gedrag
- Toegenomen spanning en angst: A is alert, staat op post, wil overzicht
- Subtiel zichtbare waarschuwingssignalen:
 - Continu geluidjes (stimmen) **vaak ook hogere geluiden**
 - Niet ontspannen kunnen blijven zitten in de zetel, veel rechtstaan
 - **Beweegt vluchtiger en sneller**
 - Krabwonden op lichaam, gezicht
 - Rechtzitten in bad, hoofd heen en weer
 - Rondlopen om zaken weg te leggen
 - Eens een natte broek
 - Aanraking niet verdragen
 - Niet meer lachen
 - Gespannen buik
 - Urinegeur / Zweterig
 - ijsberen
 - haar huidskleur is wat grauwer en haar lippen zijn eerder wit van kleur. Donkere kringen rond de ogen.
 - Moet alles gezien hebben en volgt je overal (berging, badkamer,...)
 - Staat vaker voor de branddeur (raam in de gang) om nog meer overzicht te hebben en te kunnen observeren.
- *horen lukt, luisteren wordt moeilijk*: boodschappen begrijpen lukt niet meer zo goed
- adrenaline zit in de startblokken

Begeleidingsaanpak

1. ONDERSTEUNEN

- **Rust brengen, nabijheid bieden (vb. samen doen, A meenemen op domein)**
- bevestigende boodschappen
- **duidelijkheid en voorspelbaarheid geven**
- **Afleiden** met een ander gespreksonderwerp, negatieve kan na verloop van tijd ook afgeblokt worden
- **toezicht houden: regelmatig eens kijken**
- **tijd en rust gunnen**
- **verwachtingen naar omlaag halen**
- **Geen warmte toevoegen**: geen fleece, geen warme kersenpit, niet te veel kledij aandoen
- **foto's aanbieden bij zieke collega, verlof collega / medecliënten,... + aan A vertellen wat komt** (A begrijpt de inhoud van je boodschap (vb. picto) niet helemaal, maar doordat je haar foto geeft, krijgt ze wel enige verheldering / houvast / geruststelling)

2. RUIMTE GEVEN

- **mag in de eigen context (kamer), maar moet niet**
- **beweging, bewegingsactiviteiten met dagdienst belangrijk vb. wandeling, fietsen, **trampoline en luchtkussen****
- ...
 - Bij wandelen kan je ook lopen: begeleider begint te lopen, A loopt achterna. Fysieke activiteit. Lopen tot aan de bareel in het bos. A loopt soms voorop, ze weet dat ze aan de bareel moet stoppen.
- **ruimte, mits nabijheid**

- ruimte, mits bieden van afleiding (vb. klassieke muziek, bad, snoezel, bubbelunit, koptelefoon met muziek, TV af zetten ...)
- Eventueel verwijder je tijdelijk de andere cliënten even uit de context of A op de kamer/uit de woning bij drukte. Naar de Lotus kan hier ook.
- Geen deelname aan activiteiten in grote groep / kleine zaal / uitstappen beperken (geen drukke) ...

Fase 2 - reëel gevaar voor controleverlies, angst ++ (selectieve onoplettendheid) – ‘rood licht’

Mogelijke kenmerken

- Reëel gevaar voor controleverlies
- adrenaline neemt nog meer toe (adrenaline +)
- Angst (mild – matig – hevig)
- horen en luisteren lukt amper nog
- hevige motorische onrust, onzekerheid: heel gespannen, krampachtige lichaamshouding
 - continu geluiden maken, tamelijk luid, hogere geluiden
 - verkrampte gezichtsuitdrukking en tanden zijn ontbloot.
 - op de grond stampen en kloppen met handen en voeten
 - alles op zijn plaats zetten/gooien. Alles wordt met meer drama gedaan (bv. Grotere bewegingen, meer geluiden, plakband in de schuif leggen wordt plakband in de schuif gooien en de schuif met een knal dichtgooien)
 - niet kunnen gaan zitten in zetel, snel van tafel
 - stoelen verzetten en veel schuiven met stoelen (met veel geluiden)
 - Krabwonden tot bloeden, met zaken gooien op de kamer en in de woning
 - Een gespannen buik (stress liggen opbouwen)
 - Een gespannen buik en voeten/tenen (door stress)
 - Onaangekondigde/niet vertrouwde aanrakingen worden nog minder goed verdragen.
 - Lijfgeur en urinegeur
 - Met regelmaat een natte broek
 - Springen
 - Slaan/bijten op begeleiding of voorwerpen
 - Zoekt soms oogcontact op, kijkt in de ogen (= hoge stress). Terugkijken is bedreigend voor A => begeleider kijkt weg en doet zijn handelingen rustig verder.
 - Laat zich vallen als ze naar haar kamer moet

Begeleidingsaanpak

CONTROLLEREN + GRENZEN STELLEN

- controle wordt volledig overgenomen door begeleiders
- duidelijke grenzen stellen, duidelijke structuur bieden
 - kamermodel strict toepassen: bij elke terugkomst in de woning, voor de maaltijden,... Deur op slot als A uit de kamer komt.
 - uurtje op de kamer
 - rust in de woning creëren, prikkels verwijderen (was en strijk weg, veel orde, opruimen...)
- waarschuwen en schetsen van consequenties
- goed gedrag nog steeds benoemen en positief bekrachtigen (bv rozijntje bij elke goede overgang)
- bewegingsvrijheid beperken + uit de context verwijderen (bijv. wandelen, kamer).
- Meer tijd geven aan haar om overgang te maken.

- Ze wil in deze fase continu visueel overzicht, haar ook die kans geven om het overzicht te krijgen. Bijvoorbeeld tijdens het stappen wacht ze tot een persoon voorbij wandelt vooraleer ze door zal stappen. Veel geduld hebben, veel tijd geven om zichzelf te reguleren.
- Signaal aan dagdienst/ kiné: prioriteit aan individuele activiteit met A vb. boswandeling/lopen (weg van de auto's)
- bijsturen
- Object gebruiken om te communiceren ipv aanraken bv verwijzer van foto voor kamer
- Bij noodzakelijke aanrakingen bv ADL situatie goed aankondigen wat je gaat doen, rustige bewegingen gebruiken, eerder zijwaarts niet voorwaarts benaderen, indien mogelijk op gelijke hoogte of lager dan haar benaderen. Deze situaties zo kort mogelijk houden

- Afleiden